

Grenzeloos Leren

Gefinancierd door
de Europese Unie

Voorwoord - Henk de Koeijer

Beste lezer,

Met trots en enthousiasme presenteer ik u dit boekje over ons Erasmus+-project 'Grenzeloos Leren'. Dit project, waarin vier Nederlandse Elevantio-scholen en een Belgische school samenwerken, biedt ons een unieke kans om elkaar te versterken op het gebied van co-teaching, coöperatief leren en het werken met dag- en weektaken.

Dit avontuur begon in november 2021 tijdens een partnerfinding-bijeenkomst van Erasmus+. Daar ontmoetten we Basisschool De Molenberg uit Stekene, België. Hun ervaring met co-teaching en hun interesse in coöperatief leren en weektaken sloten perfect aan bij de ambities van onze scholen. Na enkele oriënterende gesprekken en een positieve respons van de betrokken scholen, namen we de stap om gezamenlijk een projectaanvraag in te dienen bij Erasmus+.

Dankzij de inzet van alle betrokkenen en de ondersteuning van Erasmus+ konden we in juli 2022 het goede nieuws ontvangen: onze aanvraag werd goedgekeurd en we ontvingen een subsidie van € 60.000 voor de komende twee jaar. Hiermee konden we ons project, gericht op praktijkgericht leren, echt van start laten gaan.

Wat dit project zo bijzonder maakt, is dat we niet leren uit boeken of theorieën, maar rechtstreeks uit de praktijk. We bezoeken elkaars scholen, kijken mee in de klas, en leren van de concrete ervaringen van onze collega's. Deze directe uitwisseling creëert een waardevolle kruisbestuiving tussen de scholen, waarbij elke deelnemende school aan het einde van het project twee nieuwe dingen heeft geleerd en geïntegreerd in hun eigen werkwijze.

Ik ben enorm trots op de samenwerking en de stappen die we tot nu toe hebben gezet. In dit boekje worden het project en de verschillende samenwerkingsvormen verder uitgelegd en komen de ervaringsdeskundigen aan het woord. We hopen dat ons enthousiasme en de mooie resultaten ervoor zorgen dat dit project een vervolg mag krijgen in meerdere grensregio's in ons land.

Met vriendelijke groet,

Henk de Koeijer
Initiatiefnemer Project Grenzeloos Leren
E: henkdekoeyer@elevantio.nl

Wat is Grenzeloos Leren?

Grenzeloos Leren is een vooruitstrevend onderwijsproject dat is ontstaan uit een gedeelde behoefte van Nederlandse en Belgische scholen in de grensstreek om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren door middel van samenwerking.

Het project, dat deel uitmaakt van het Erasmus+-programma, brengt vijf scholen samen: vier Nederlandse scholen, waaronder drie zogenaamde Tandemscholen (St-Jozef, Sint-Bernardus en Ter Doest) en De Oude Vaart, en een Belgische school, De Molenberg.

Aanleiding

De aanleiding voor dit project ligt in de unieke uitdagingen waarmee kleine scholen in deze regio worden geconfronteerd. Door de geografische ligging en beperkte schaal zijn er mogelijkheden gemist om van elkaars expertise te profiteren. Dit project beoogt deze kloof te overbruggen door scholen te verbinden en gezamenlijk te werken aan drie specifieke onderwijsgebieden: coöperatief leren, co-teaching, en werken met dag- en weektaken.

Opzet

De opzet van het project is gebaseerd op het idee van kruisbestuiving: elke deelnemende school brengt haar eigen expertise in en leert tegelijkertijd van de kennis en ervaring van de andere scholen. Dit proces begint met een nulmeting om de huidige situatie op elke school te evalueren, gevolgd door gerichte trainingen en implementatie van de nieuwe werkwijzes in de dagelijkse onderwijspraktijk. Het project wordt gedurende twee jaar uitgevoerd, met voortdurende evaluaties en bijsturing om ervoor te zorgen dat de doelen worden bereikt.

Resultaten

Het uiteindelijke doel van Grenzeloos Leren is om de betrokken scholen te versterken door hun onderwijspraktijken te verbeteren en de samenwerking tussen scholen in de grensregio te bevorderen. Hierdoor worden niet alleen de deelnemende scholen, maar ook de bredere onderwijsgemeenschap aan beide zijden van de grens geïnspireerd om nieuwe onderwijsvormen te omarmen en grensoverschrijdend te leren.

Co-teaching

Bij co-teaching zijn twee leraren samen verantwoordelijk voor het lesgeven aan alle leerlingen in de klas. Het sluit aan bij de leercompetenties en persoonlijke talenten van zowel de leerkrachten als de leerlingen. De leerkrachten zijn evenwaardige partners, dit is zichtbaar voor zowel de school als de ouders en leerlingen.

FASEN IN CO-TEACHING

PLAN

De doelstellingen worden bepaald, evenals het klasmanagement, de evaluatie, de materialen en de onderwijsbehoeften.

DO

Beide docenten geven les aan de leerlingen. Daarnaast communiceren beide leerkrachten met ouders, zorgcoördinatoren en directie.

CHECK & ACT

De lessen worden geëvalueerd. Daarnaast wordt er gekeken hoe de lessen verbeterd kunnen worden en of er aanpassingen nodig zijn.

Wat zeggen ouders?

Mijn kind kan ongedwongen vragen stellen zonder zich 'anders' te voelen.

Ik vind het fijn dat mijn kind extra kansen krijgt voor een individuele begeleiding of begeleiding in kleinere groepen.

GEVOLGEN VAN CO-TEACHING

Snelle respons: vragen van leerlingen kunnen sneller beantwoord worden

Grotere leerwinst: door de verschillende perspectieven en vaardigheden is er meer ruimte voor differentiatie

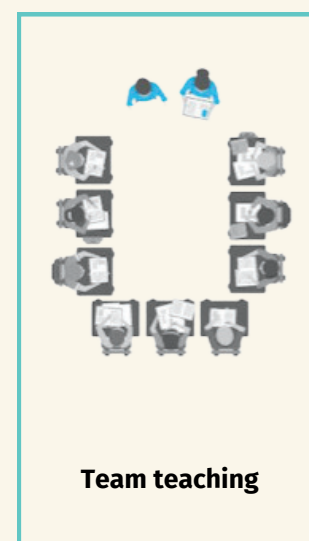
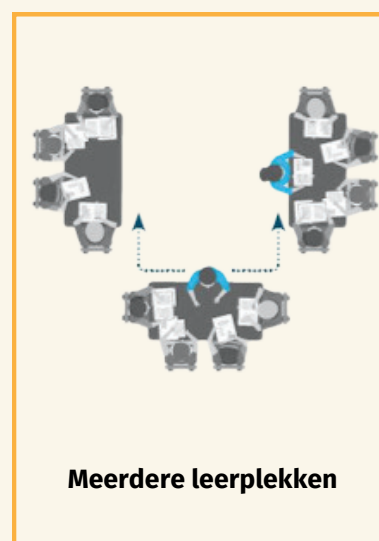
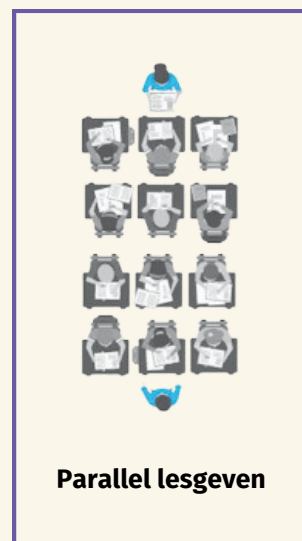
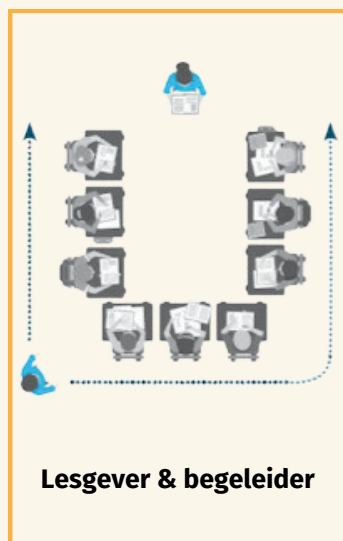
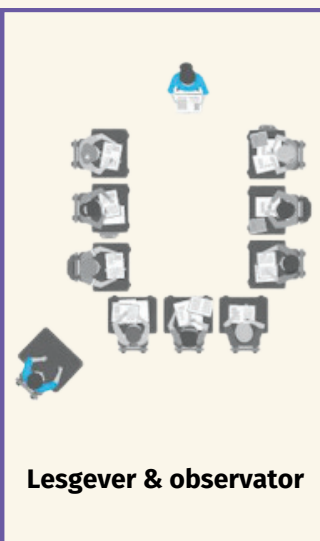

Grotere betrokkenheid: de leerlingen zijn gemotiveerder en meer betrokken bij de lesstof

Meer interactie: er is ruimte voor interactie en individuele begeleiding voor de leerlingen

We gebruiken zes verschillende modellen bij co-teaching en wisselen deze af:

Coöperatief leren

Bij coöperatief leren werken leerlingen samen in kleine groepjes volgens specifieke stappen om gezamenlijke leerdoelen te bereiken. Iedere leerling in het groepje levert een gelijk aandeel aan de activiteit. Het sociale en relationele aspect sluit aan bij de sleutelcompetenties van de leerlingen. Het is gebaseerd op het idee dat samenwerking tussen leerlingen hun leerproces verdiept en sociale vaardigheden ontwikkelt.

Wij merken de meerwaarde van het coöperatief leren enorm in ons onderwijs. Daarom brengen we graag ons enthousiasme en onze kennis over, zodat andere leerkrachten, maar vooral leerlingen, er gebruik van kunnen maken.

*Joyce Vercooteren,
Intern begeleider KC De Oude Vaart*

Werken aan de hand van 7 sleutels

- 1 Didactische structuren**
Specifieke werkvormen die interactie en samenwerking bevorderen. Dit wordt in elke groep hetzelfde gebruikt.
- 2 Teams**
De leerlingen zitten in vaste groepjes waar ze zowel individueel als samen werken.
- 3 Klassenmanagement**
De organisatie en structuur van de klas om effectief leren mogelijk te maken.
- 4 KlasBouwers**
Activiteiten met de hele klas die een positieve groepsdynamiek in de klas bevorderen.
- 5 TeamBouwers**
Activiteiten met het team, gericht op het samenwerken en vieren van successen.
- 6 Sociale vaardigheden**
De leerlingen leren sociale vaardigheden, bijvoorbeeld om samen te werken, te luisteren en elkaar te respecteren.
- 7 GIPS**
Er zijn vier criteria waaraan goede samenwerking moet voldoen:
Gelijke deelname - de deelname van leerlingen is gelijk
Individuele aanspreekbaarheid - er moet direct of later een individuele prestatie worden geleverd
Positieve wederzijdse afhankelijkheid - de leerlingen hebben elkaar nodig
Simultane actie - de hele groep is tegelijkertijd bezig en waarneembaar actief

We zijn onder andere aan de slag gegaan met coöperatief leren. We proberen hier een doorgaande lijn in te houden van groep 1 tot 8. We leren van de ervaringen van de andere scholen, maar passen het toe op een manier die bij ons onderwijs past.

*Anouschka Neve
Leerkracht BS Sint Bernardus*

Werken met dag- en weektaken

Bij het werken met dag- en weektaken wordt de zelfstandigheid van de leerling gestimuleerd. Wanneer leerlingen hun leerproces sturen en hun tijd goed kunnen indelen komt dit hun prestaties ten goede. Deze methode werkt met vast omschreven taken en keuzetaken en een opbouw in tijd per leerjaar/groep. De leerlingen krijgen gedurende deze tijd aanvullende instructies en begeleiding en plannen zelf in welke volgorde en hoe lang ze aan de taak werken.

Bij het werken met dag- en weektaken kunnen de leerlingen na instructie aan de slag gaan, dat noemen we **zelfstandig verwerken**. De leerlingen kunnen ook **zelfstandig werken**, waar de instructie op voorhand is gegeven en leerlingen de taak voornamelijk zonder bijdrage van de leraar maken.

Hoe ziet een goede weettaak er inhoudelijk uit?

- Verplichte taken zijn door het merendeel van de klas **zonder instructie** te maken (zelfstandig, in tweetallen, in groepjes)
- Het niveau van de taken is **afgestemd op het niveau** van de leerling
- Het werk kan door de leerling **zelf nagekeken** worden

VAK	TAAK	EXTRA INFORMATIE	IK PLAN DE TAAK OP:	DE TAAK WAS KLAAR OP:	EVALUATIE	
rekenen	Blok 5 af (week 3 alle basistaken + eigen taken)	Ik werk alleen aan de taak. De leerkracht controleert mijn taak.	☐ maandag ☐ dinsdag ☐ woensdag ☐ donderdag ☐ vrijdag	☐ maandag ☐ dinsdag ☐ woensdag ☐ donderdag ☐ vrijdag	☐ Ik vond de taak makkelijk. ☐ Ik vond de taak best lastig. ☐ Ik wil graag extra uitleg.	KLAAR? CONTROLE LEERKRACHT
rekenen	Taak redactiesommen	Ik werk alleen aan de taak. Geen controle	☐ maandag ☐ dinsdag ☐ woensdag ☐ donderdag ☐ vrijdag	☐ maandag ☐ dinsdag ☐ woensdag ☐ donderdag ☐ vrijdag	☐ Ik vond de taak makkelijk. ☐ Ik vond de taak best lastig. ☐ Ik wil graag extra uitleg.	KLAAR? CONTROLE LEERKRACHT
rekenen	Extra oefenen blok 6 doel 1	Ik werk alleen aan de taak. Ik controleer zelf en de leerkracht controleert extra.	☐ maandag ☐ dinsdag ☐ woensdag ☐ donderdag ☐ vrijdag	☐ maandag ☐ dinsdag ☐ woensdag ☐ donderdag ☐ vrijdag	☐ Ik vond de taak makkelijk. ☐ Ik vond de taak best lastig. ☐ Ik wil graag extra uitleg.	KLAAR? CONTROLE LEERKRACHT
spelling	Extra oefenen thema 5 week 5 (h/z 56-57)	Ik werk alleen aan de taak. Ik controleer zelf en de leerkracht controleert extra.	☐ maandag ☐ dinsdag ☐ woensdag ☐ donderdag ☐ vrijdag	☐ maandag ☐ dinsdag ☐ woensdag ☐ donderdag ☐ vrijdag	☐ Ik vond de taak makkelijk. ☐ Ik vond de taak best lastig. ☐ Ik wil graag extra uitleg.	KLAAR? CONTROLE LEERKRACHT

Voorbeeld klaspraktijk

Het voorbeeld van deze weettaak komt uit de praktijk en wordt gebruikt in groep 6-7-8. In de weettaak staan de verschillende opdrachten per vak uitgesplitst. Ook staat er per taak of de leerlingen zelfstandig of met anderen mogen werken en hoe de taak gecontroleerd wordt. De leerlingen moeten aangeven wanneer ze welke taak inplannen en wanneer de taak ook effectief klaar was. Tot slot geven de leerlingen in de laatste kolom aan of de taak klaar is, waarna de leerkracht de taak controleert en afvinkt.

DOELEN VAN EEN WEEKTAAK

PEDAGOGISCH

- Ontwikkelen van zelfsturing en verantwoordelijkheid
- Leren werken met het proces van plannen
- Het doen van een eigen bijdrage voor taken
- Leren (zelf)reflecteren en evalueren

ORGANISATORISCH

- Omgaan met uitgestelde aandacht
- Zelfstandig kunnen werken, met de mogelijkheid tot extra ondersteuning voor wie dat nodig heeft

We starten het traject met een nulmeting, geven presentaties en coachen elkaar. Daarna volgt een terugkoppeling en aanbevelingen naar de scholen. Zo zorgen we ervoor dat we expertise uitwisselen op de verschillende onderdelen.

*Christianne de Rijcke,
Leerkracht KC De Oude Vaart in Terneuzen*

Nawoord - deelnemende scholen

"Door mee te doen aan dit prachtige grenzeloze project heeft leren van en met elkaar, voor ons schoolteam een extra dimensie gekregen. Er is een proces op gang gekomen waarbij de ervaringen met de andere scholen een permanente verandering in kennis en gedrag heeft veroorzaakt. Samen ontdekken en samen leren zijn hierbij de sleutelwoorden. Lessen uitproberen, bijstellen en feedback krijgen in een cyclisch proces zijn de ingrediënten om succesvol onderwijsvernieuwingen in gang te zetten."

Chris Dingemans, Directeur KC De Oude Vaart in Terneuzen

"Dit project biedt onze school talrijke voordelen. Een culturele uitwisseling, ontdekken van diverse leermethoden, een professionele ontwikkeling van de leraren maar er worden ook deuren geopend naar internationale perspectieven op onderwijsvisies. De meerwaarde van deze samenwerking ligt dus niet alleen in het verrijken van het onderwijs met diverse perspectieven en methoden, maar ook in het bevorderen van een inclusieve en samenwerkingsgerichte leeromgeving. Door samen te werken kunnen Belgische en Nederlandse scholen niet alleen van elkaar leren, maar ook bijdragen aan een bredere educatieve verrijking die de horizon van zowel leraren als leerlingen verbreedt. Het team en ik hebben dit zeker als een aangename samenwerking ervaren."

An Watersloot, Directeur BS De Molenberg in Stekene

"Het deelnemen aan het Erasmusproject was zonder twijfel een fantastische en verrijkende ervaring. Het bood mogelijkheden om snel en eenvoudig te leren van de expertise van de deelnemende scholen. De uitwisseling van kennis en goede praktijken was verrijkend en het stelde ons in staat om onze successen te delen. Wat dit project bijzonder maakte, was het enthousiasme en de betrokkenheid van alle teams. Er was vanaf het begin een sterke wil om samen te werken en van elkaar te leren, wat resulteerde in een dynamische en productieve omgeving. De inzichten en ervaringen die we tijdens dit project hebben opgedaan, hebben ons in staat gesteld om binnen korte tijd structurele verbeteringen door te voeren in onze dagelijkse onderwijspraktijk."

Elke den Doelder, Directeur Tandemscholen (Clinge - Graauw - Nieuw Namen)

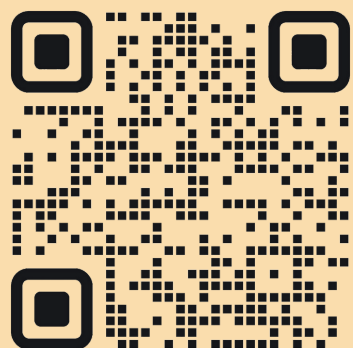

Met dank aan de deelnemende scholen

Tandemscholen

St. Bernardus | Ter Doest | St. Jozef
samen bereiken we meer!

Scan de QR-code voor meer informatie

Meer lezen over Grenzeloos Leren? Bekijk de website van Zeeuws Vlaanderen: de beste plek om op te groeien voor meer informatie. Op deze website staan o.a. de video en flyer van het project, evenals uitgebreide informatie over de verschillende werkvormen.

**Gefinancierd door
de Europese Unie**

**Zeeuws-Vlaanderen
de beste plek om op te groeien**

